

ICHKI QON KETISH TURLARI

Fazliddinova Feruza Qahramonovna

Navoiy Abu Ali ibn Sino nomidagi
jamoat salomatligini saqlash texnikumi o'qituvchisi

***Annotatsiya:** Ichki qon ketishining alomatlari joylashuvi va og'irligiga qarab farqlanadi, asosiy alomatlar bu — zaiflik va ongni yo'qotish va uyquchanlikdir. Diagnostika tekshiruv, rentgen, KT va MRT, ultratovush va endoskopiyadan iborat. Davolashning muvaffaqiyati qon ketish manbasini olib tashlashga bog'liq. Umumiy ma'noda ichki qon ketishi — bu surunkali kasalliklar yoki shikastlanishlar kuchayishi natijasida inson tanasining ichki bo'shliqlariga oqishi sharoitida qon yo'qotilishi.*

***Kalit so'zlar:** Venoz, kapillyar, arterial, diapedetik, arroviv, mexanik, diapedezik toshma, sepsis.*

Ichki qon ketish - bu tashxis qo'yish qiyin bo'lgan o'ta xavfli holat. Bu qon yo'qotish bilan namoyon bo'ladi, unda qon tabiiy teri to'siqlari orqali oqib chiqmaydi, balki ichak, qorin, bachadon, oshqozon va boshqalar bo'shliqlariga kiradi.

Ichki qon ketishi turlari

Ichki qon ketishini boshlanish vaqti, joylashishi, qon to'planishi joyi, alomatlari borligi bo'yicha tasniflash mumkin. Tasniflashning eng keng tarqalgan usullari: **Zarar ko'rgan tomirning tabiatiga ko'ra:** venoz, kapillyar, arterial, aralashgan; **Vujudga kelish sabablari bo'yicha:** diapedetik, arroviv, mexanik. Mexanik shikastlanish turli xil jarohatlarga olib keladi. Diapedezik toshma, sepsis va boshqalarni keltirib chiqaradi. Aroviv sabablar - nekroz, o'smalar. **Qon yo'qotish hajmi bo'yicha:** yengil, o'rta, og'ir va massiv jarohatlar bo'lishi mumkin.

Qon ketishining aniq tasnifi terapiyaning muvaffaqiyati oshiriladi.

Ichki qon ketishi alomatlari

Dastlabki bosqichda har qanday qon ketish uchun xarakterli bo'lgan bir qator belgilar mavjud:

- Uyquchanlik;
- Sovuq ter;
- Ko'zlar qorayadi;

- Chanqoqlik;
- Shilliq qavat va terining oqarishi;
- Bosh aylanishi, chalkashlik;
- Umumiy zaiflik.

Qon yo'qotishining yengil shakllari alomatsiz bo'lishi mumkin yoki tez yurak urishi, qon bosimining pasayishi bilan tavsiflanadi. O'rtacha qon yo'qotishda terining oqarishi, nafas olish kuchayishi, oyoq-qo'llar uvushishi va sovuqlik hissi, quruq og'iz paydo bo'ladi.

Og'ir holatlarda - uyquchanlik, ko'ngil aynishi, qusish, qo'llarning titrashi va siydik miqdorining pasayishi qo'shiladi.

Katta qon yo'qotish - bo'sh qarash, yuzning o'tkirlashishi, cho'kib ketgan ko'zlar bilan birga keladi.

O'limga olib keladigan qon yo'qotish - koma, tutqanoq, bradikardiyaga olib keladi. Teri marmar, quruq va sovuq bo'ladi.

Ichki qon ketishida tibbiy yordam

Patologiyaning rivojlanishidagi barcha holatlari ham o'limga olib kelmaydi. Biroq, o'z vaqtida shifokorga murojaat qilish ichki qon ketishi alomatlarini yengillashtiradi va bemorning normal hayotiga olib keladi. Bundan tashqari, haqiqiy sabablarni aniqlash qiyinligi sababli patologiyani o'zingiz davolashingiz mumkin emas.

Favqulodda yordam quyidagi hollarda talab qilinadi:

- jgut yoki bosimli bandaj qo'llaganidan keyin 10 daqiqadan so'ng qon to'xtamadi;
- qonning chiqishi oqimli sodir bo'ladi;
- qorin bo'shlig'i va ko'krak qafasida chuqur yara borligi;
- kuchli zaiflik, rangpar teri, ko'k oyoq-qo'llar, quloq bitishi va sovuq ter kabi belgilar mavjudligi.

Ichki qon ketishini oldini olish

Tananing ichki bo'shliqlariga qon quyilishining oldini olish quyidagi maslahatlarga asoslanadi:

- surunkali kasalliklarni o'z vaqtida davolash;
- o'rtacha jismoniy faoliyat;
- to'g'ri ovqatlanish;
- genetik moyillik holatida profilaktik tekshiruvlar;
- qorin va ko'krak qafasidagi shikastlanishlardan saqlanish;
- qon aylanishining buzilishi va qon tomirlarining shikastlanishiga olib keladigan patologiyalarni o'z vaqtida davolash.

Ichki qon ketishi asoratlari

Ko'p ichki qon ketishi holatlari shoshilinch jarrohlik aralashuvni talab qiladi, bu qon ketishining rivojlanish sabablarini yo'q qiladi va jiddiy oqibatlarni bartaraf etishga yordam beradi.

O'limga olib keladigan natija qon ketishning eng xavfli shaklidir, bu qon aylanishining buzilishi va qon tomir yetishmovchiligining o'tkir shakllari fonida gemorragik shok paydo bo'lishi tufayli yuzaga keladi. Bu shuni anglatadiki, qon kislorod, ozuqa moddalari va metabolizm mahsulotlarini tashishni to'xtatadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. M.F.Ziyaeva, M.D.Xodjasheva, D.I.Qosimova, M.A.Xamedova, O'.B.Ochilov "Kattalarda hamshiralik parvarishi" 1- qism Toshkent, Niso Poligraf, 2014yil
2. A.J.Hamraev Xirurgiya va reanimatsiya asoslari – "Zar qalam" nashriyoti, 2008 yil
3. M.F.Ziyaeva, M.A.Hamedova, Mirrahimova G.M., Murodova R.T. Jarrohlikda hamshiralik ishi. Toshkent, Milliy ensiklopediya, 2005 yil.
4. M.X.Muxtorov, I.K. Qahhorov "Reanimatsiya asoslari" Toshkent, Ilm Ziyos, 2005yil
5. M.Bekmurodova. Jarrohlik va reanimatsiya asoslarida hamshiralik ishi. Toshkent, 2005 yil.
6. Ya.Allayorov, Ya.Tojiboev "Favqulotda vaziyatlarda tez tibbiy yordam asoslari". Toshkent, "O'zbekiston milliy ensiklopediyasi" Davlat ilmiy nashriyoti, 2003 yil